

« zurück blättern vor »

KOC subst. m. (f.), ab 1363; auch *koca*, *kocz*. **1** ‘Pelz oder Geldsumme, die einem Richter als Strafe gezahlt wird, wenn die Berufung gegen sein Urteil abgewiesen wird’ – ‘futrzany błam lub suma pieniędzy przekazywane w ramach kary sędziemu, jeśli apelacja od jego wyroku okazała się niesłuszna’: 1363 RmK II s.5, SSNO *Miczko kocz*. o 1400 StPPP VIII nr 9790, STP *Cristina... contra Nicolaum... pro C marcis et pro cuny cocz... Christina... contra Nicolaum... pro C marcis et pro pellico mardurino*. o 1419 ZiemsKraK I 1029, STP *Pena al. cocz*. o 1460–1470 Dział 51, STP *sadzam panyskym, acz sąq wywiodq o naganyenye, kocz abo torlop barany przepadnye*. o 1492 AGZ XVII 279, STP *Comissarii decreverunt super eundem Cryssowsky penam dictam cocz pro iniusta et insolita mocione*. o 1568 RejZwierc 235v, SPXVI *Bá możefz ty ápellować / Ale Koc káz nágotowąć*. o 1594 SarnStat 813, SPXVI *Niechcemy áby Sędzia Koc więcéy miał brąć / ieno ieden od iednéy kauzy*. o [LBel.] 1776 Dudz 41, MAY *Koc na fądach – pieniądze kara o nieślufzne zapozwanie. Przedtym zaś futra fędziom dawano*. o [arch.] 1843–1855 Moracz.Dzieje VI 163, DOR *Ustato też owo dawanie kozuchów lub pieniędzy, czyli tak zwane korce. Pomimo to, rozumie się, że o przekupstwo lub inną nierzetelność urzędową można było ścigać sędziego*. o [arch.] 1880 Szujski Hist. 68, DOR *[Statut wiślicki] powściąga pieniacstwo przez nieodwołalność wyroków w obliczu panującego zapadłych i utrudnianie apelacji, czyli nagany, od której płacono tzw. korce sędziemu*. – (ŚLA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL (prow. prze.), SW (stp.), LSP, DOR (hist.). **2** ‘dicke zottige (Woll-)Decke’ – ‘gruba kosmata tkanina wehiana, derka’: (1533) 1973 Cervus Mv *Gausape stratum pilosum. Kocz*. o 1561 Leop.Exod. 26 7, L *Naczynisz koców z sierści koziéy dla przykrycia wierzchu przybytku*. o 1564 Maćz 142d, SPXVI *Gausape, et Gausapa Koc to yest sukno które ná obie ftronie kosmate yest*. o 1569 BielSpr 53, SPXVI *pościeli z sobq żądney [Turcy] nie nofzq / okrom kocow a kotder*. o 1579 SkarŻyw 140, SPXVI *ná ziemi ná kocách odpoczywátá*. o 1780 Włodek Śl, MAY *Koc – suknia albo sukno grube kosmate*. o 1894 Sewer Nafta II 21, DOR *Robotnicy wystali wóz sianem, okryli kocami, ułożyli na nim chorego*. o 1946 Pap.Szczury 112, DOR *Położyli się na miękkich materacach (...)* *przykrywając się białymi, włochatymi kocami*. – (ŚLA), SPXVI, MAĆZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. **3** ‘wahrscheinlich eine Abgabe in Form von Schafshäuten’ – ‘prawdop. danina w postaci owczych skór’: [hapax] (1564) 1962–1964 LustrKraK I 186, SPXVI *Każda wieś dawa po jednemu koczowi*. – nur SPXVI. ◊ **Var:** *koc* subst. m., 1400 StPPP VIII nr 9790, STP – (ŚLA), STP, SPXVI, MAĆZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *koca* subst. f. – SWIL, SW; *kocz* subst. m., (1533) 1973 Cervus Mv o [LBel.] 1880 Szujski

Hist. 68, DOR – SPXVI, L, SW (stp.), DOR (hist.). ◇ **Etym: 1)** mhd. *kozze* subst. m., ‘grobe Decke’, LEX, nur für Inh. 2. **2)** nhd. *Kotze* subst. f., ‘Decke, Kleid aus grobem Wollstoff’, STU. ◇ **Konk:** *der(k)a* subst. f., bel. seit 1468, STP, zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *gunia* subst. f., bel. seit 1437, STP, zuerst geb. CN, nur für Inh. 2; *kindiak* subst. m., bel. seit 1681, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 2. ◇ **Der:** *kocyk* subst. m., 1579 Skarżyw 573, SPXVI *y uftąpił mu łofzká fwego w celli fwey Romuáldusi: w fzkáze kocykem się iego isz był bárzo gruby odziać niechćiał*. Zuerst geb. CN, nur für Inh. 2; *kocowy* adj., [hapax] 1594 SarnStat 233, SPXVI *Item, iáko winy biéráli kozuchy, hermelinas, murmelinas, y vulpinas: zkąd iefcze Winą Kocową zową*. Zuerst geb. CN, nur für Inh. 1, 2; *kocowe* subst. n., ‘Geldsumme, die bei Gericht von jmdm. zu hinterlegen ist, der ein höheres Gericht anruft’, [hapax] 1607 Błaż.Tł. B4b, L *Jakoż ten wzdy zachowa zdrowe prawo, Który ledwie wie, co to ieft kocowe?* Zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *kocować* v. imp., ‘einen Kranken in feuchte Laken und warme Decken wickeln’, [hapax] 1949 Wiedza 508 s.20, DOR *Nie staramy się jednak potów tych zmniejszyć, ale przeciwnie – dążymy do ich zwiększenia. W tym celu stosujemy tzw. kocowanie*. Zuerst geb. DOR, nur für Inh. 2. ♦ Die Semantik von Inhalt 1 kann nicht eindeutig durch mhd. *koz(e)* erklärt werden: Unsere Belege scheinen darauf hinzuweisen, daß *koc* ‘dicke Wolldecken’, aber auch ‘Pelzdecken’ bzw. ‘Pelzkleider’ bezeichnete. Die Bedeutungsentwicklung könnte man so erklären, daß die Gerichtsstrafe zunächst aus Pelzen oder Pelzkleidern, dann aus Kleidern bestand; die Bedeutung des Lemmas erweiterte sich dann allgemein auf ‘Gerichtsstrafe’.

« zurück blättern vor »